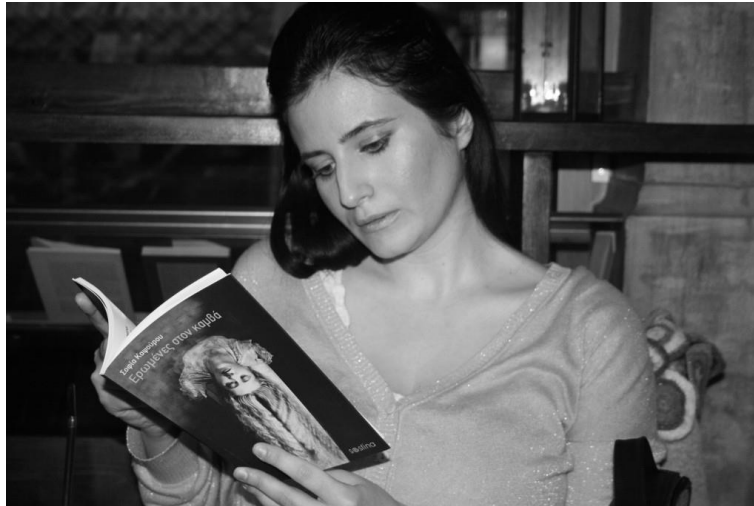

ΣΟΦΙΑ ΚΑΨΟΥΡΟΥ
Η ηθοποιός και συγγραφέας με τα λαμπερά μάτια

Γράφει ο Οδυσσέας Κουμαδωρακης
Καθηγητής – Συγγραφέας

Δεν την είχα μαθήτριά τη Σοφία, αλλά θυμάμαι ένα θαυμάσιο κορίτσι με λαμπερά μάτια. Φαίνεται πως ήταν στην Γ' τάξη του 4^{ου} Γυμνασίου Άργους το 1997. Τότε ήταν που εκδόθηκε από τον Δήμο Άργους το βιβλίο *Γνωριμία με το Άργος*, που το είχα γράψει με τους μαθητές μου. Και θυμάμαι ένα περιστατικό, που θα ήθελα να το σημειώσω. *Σοφία μου*, της λέω, *ξέρω πόσο θα το ήθελες το βιβλίο μας. Αλλά το θέλουν όλα τα παιδιά*, και της το πρόσφερα σχεδόν κρυφά! (Πήραν από ένα αντίτυπο οι συνάδελφοι και όλα τα παιδιά της ομάδας εργασίας. Η Σοφία αποτελούσε εξαίρεση, γιατί δεν ήταν στην ομάδα εργασίας. Για την εξαίρεση αυτή θυμήθηκα το περιστατικό).

Δεν την είχα μαθήτριά τη Σοφία - είχα αργότερα τον αδερφό της το Γιάννη, που τώρα είναι αστυνομικός. Τη Σοφία δεν την είχα, αλλά όλοι οι συνάδελφοι γι' αυτήν μιλούσαν με τα καλύτερα λόγια.

Ήταν ένα λαμπερό κορίτσι, που από τότε την είχα στην καρδιά μου. Και να που ξαναβρεθήκαμε, ύστερα από 20 χρόνια, να μιλάω για

το λαμπερό κορίτσι που δεν την είχα μαθήτριά τότε. Εύχομαι πάντα να προοδεύει, να γίνει σπουδαία και τρανή, με την ομορφιά που διακρίνει τη σκέψη της και τη σοφία της¹.

Η Σοφία Καψούρου μεγάλωσε στο Άργος και σπούδασε στην Αθήνα, στη Σχολή Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Παν/μίου Αθηνών και στην Ανώτερη Δραματική Σχολή Ίασμος. Ως ηθοποιός έχει να παρουσιάσει πλούσια παραγωγή, παρά το νεαρό της ηλικίας της, αλλά εκείνο που την καταξιώνει περισσότερο είναι - νομίζω - η συγγραφή της. Το λέω αυτό, γιατί το βιβλίο που έγραψε - είναι θεατρικό σε 4 πράξεις - συγκλονίζει τον αναγνώστη, μάλλον τον μελετητή, με την ευρυμάθεια της συγγραφέως, σε σημείο μάλιστα, που εγώ προσωπικά ζήτησα ένα σύντομο βιογραφικό. Πράγματι, το βιογραφικό της Σοφίας το βρήκα την άλλη μέρα στα εισερχόμενα του Η/Υ μου. Καλά - της λέω στο κινητό - δεν σπούδασες στη Γαλλία, στο Παρίσι;

Πρόκειται για τις *Ερωμένες στον καμβά*, εκδ. Σεστίνα, Δεκ. 2015, με το χαρακτηριστικό motto του Εντγκάρ Ντεγκά: Η τέχνη είναι πάθος. *Δεν την παντρεύεσαι νόμιμα, τη βιάζεις*. Και νομίζω πως αυτός ο βιασμός της τέχνης βρίσκει ανταπόκριση στα δύο μοντέλα, ένα του Ραφαήλ της όψιμης Αναγέννησης και το άλλο του ιμπρεσιονιστή Αμεντέο Μοντιλιάνι (1884-1920).

Οι *Ερωμένες στον καμβά* είναι θεατρικό κείμενο σε 4 πράξεις. Στην 1^η πράξη υπάρχει το εξής μοτίβο: το όνομα μιας γυναίκας, το «ερωτεύτηκε», το όνομα του άνδρα και το «δεν παντρεύτηκαν ποτέ». Αυτά λέγονται από δύο ηθοποιούς, δύο «ερωμένες», τη μελαχρινή και την ξανθιά. Το μοτίβο αυτό επαναλαμβάνεται 15 φορές περίπου, για να καταλήξει η συγγραφέας στο «Μαρία με τα κίτρινα» που ερωτεύτηκε το

¹ Αν θα είχα ένα κορίτσι τώρα, θα την έβγαζα Σοφία, γιατί θα ήθελα να αντιπροσωπεύει τον ελληνικό πολιτισμό. Στη Θεά της Σοφίας ήταν αφιερωμένος ο Παρθενώνας, το αντιπροσωπευτικότερο δείγμα του αρχαίου κόσμου, και στη σοφία του Θεού ήταν αφιερωμένος ο ναός της Αγίας Σοφίας, το αντιπροσωπευτικότερο δείγμα του βυζαντινού πολιτισμού.

γείτονα, αλλά που δεν παντρεύτηκαν ποτέ! (στίχοι - μουσική Βασίλη Δημητρίου, εκτέλεση Δήμητρα Γαλάνη)². Αλλά το μεγαλύτερο μέρος της 1^{ης} πράξης καλύπτουν οι εργασίες ενός συνεδρίου με ένα ερωτηματολόγιο, που πρέπει να απαντηθεί ανώνυμα. Και οι δυο ερωμένες, η μελαχρινή και η ξανθιά, αναρωτιούνται αν θ' αλλάξει τίποτε γι' αυτές, διότι *των ερωμένων φυγείν αδύνατον!*, κάνοντας ένα λογοπαίγνιο, έστω και μ' ένα συντακτικό ατόπημα («το πεπρωμένον φυγείν αδύνατον» που συναντούσαμε παλιότερα στις βελέντζες που έμπαιναν στους τοίχους και που εξέφραζαν το μουσουλμανικό κισμέτ). Δηλαδή οι ερωμένες θεωρούν κισμέτ, κάτι το αναπόφευκτο, να πέφτουν στην αγκαλιά κάποιου άνδρα;

Η 2^η Πράξη ξεκινάει μ' έναν πλειοδοτικό διαγωνισμό για έναν πίνακα του 1519 του Ραφαήλ της Αναγέννησης, για τον πίνακα «Φορναρίνα». Αλλά εκεί που δεν το περιμένει κανείς, εντελώς απροσδόκητα, χωρίς να εμφανίζεται κανείς από τον διαγωνισμό, ούτε η κυρία με το λευκό ετόλ (λευκή γούνα) που κέρδισε τον πίνακα, ζωντανεύει η Φορναρίνα, η οποία μιλά για τον πίνακα του αγαπημένου του Ραφαήλου και για την ομορφιά του πίνακα και πιο πολύ για τον αγαπημένο της ζωγράφο Ραφαήλο, ο οποίος λίγο πριν από τον θάνατό του, εκμυστηρεύτηκε στη Μαργκερίτα Λούτι (Φορναρίνα) ότι αποφάσισε να παντρευτεί τη Μαρία Μπιμπιένα, που την είχε αρραβωνιαστεί από το 1514. Αλλά την άλλη το πρωί ψηνότανε στον πυρετό. Η Μαργκερίτα κάλεσε γιατρούς, τον ένα μετά τον άλλο, αλλά από εσφαλμένη φαρμακευτική αγωγή πέθανε, γιατί δεν αποκαλύφθηκε στους γιατρούς ότι αποβραδīs είχε ακραιφνείς ερωτικές δραστηριότητες.

Η 3^η Πράξη ξεκινάει πάλι μ' έναν πλειοδοτικό διαγωνισμό για έναν πίνακα του 1919 του Αμεντέο Μοντιλιάνι, για τον πίνακα Ζαν Εμπιτέρν, τον οποίο κερδίζει η ίδια κυρία με τη λευκή ετόλ. Στη

² Ακόμη και τη Δούκισσα της Φερράρας Λουκρητία Βοργία, μια ελαφρόμυαλη κοπέλα, μνημονεύεται ως ερωτευμένη με τον Δούκα της Ρωμανίας Κάισαρα Βοργία, τον αδελφό της, αλλά που δεν παντρεύτηκαν ποτέ (!) γιατί ήταν αδέρφια...

συνέχεια ζωντανεύει η Ζαν Εμπιτέρν, η αγαπημένη του Αμεντέο Μοντιλιάνι, για να μιλήσει για τον πίνακά της και για τον αγαπημένο της ζωγράφο Μοντιλιάνι. Ο Αμεντέο Μοντιλιάνι ήταν φιλάσθενος, προσβλήθηκε από φυματίωση, αλλά ταυτόχρονα αγαπούσε τα ποτά και ήταν και ναρκομανής. Οι γονείς της Ζαν Εμπιτέρν δεν τον ήθελαν καθόλου τον Ιταλό Μοντιλιάνι, εβραϊκής καταγωγής, και πίστευαν πως η κόρη τους είχε κάνει πολύ κακή επιλογή. Χωρίς να έχουν παντρευτεί, είχαν αποκτήσει ένα κοριτσάκι κι όταν πέθανε ο Μόντι (Μοντιλιάνι) το 1920, η Ζαν ήταν έγκυος στον 9^ο μήνα της. Μετά το θάνατο του Μόντι, επέστρεψε στην οικογένειά της, αλλά αυτοκτόνησε –ενώ ήταν έγκυος– πέφτοντας από τον 5^ο όροφο του σπιτιού. Δηλαδή, δεν τους χώρισε ούτε ο θάνατος!

Η συγγραφέας Σ.Κ. διάλεξε μια γλώσσα, που το περιεχόμενό της, νομίζω, είναι λίγο «μπερδεμένο». Πώς μιλούν οι πεθαμένοι;

Η 4^η πράξη είναι πολύ σύντομη. Αφού γίνεται λόγος για την αγάπη και για τις διάφορες γυναίκες, συνεχίζει η Σ.Κ. για τις γυναίκες που δεν είχαν την τύχη να παντρευτούν τους αγαπημένους τους, οι οποίοι είναι όλοι ζωγράφοι. Αναγκάστηκα να βρω στο διαδίκτυο ποια ήταν η Γυμνή Μάχα, που δεν την παντρεύτηκε ο Φρανθίσκο Γκόγια και μετά δεν παντρεύτηκε την Ντυμένη Μάχα. Αλλά η Γυμνή Μάχα ήταν μια ωραία γυμνή κοπέλα, που είχε ξαπλώσει προκλητικά με τα χέρια της πίσω από το κεφάλι της (τη φιλοτέχνησε ο ζωγράφος κατά παραγγελία κάποιου ισχυρού άνδρα της εποχής).

Η 4^η και τελευταία πράξη καταλήγει στη «Μικρή Ελένη» που ερωτεύτηκε τους φίλους της, αλλά δεν την παντρεύτηκαν. Πρόκειται για ένα παιχνίδι και παιδικό τραγουδάκι. Δεν το έχω παίξει το παιχνίδι και δεν ξέρω το τραγουδάκι.

Τελικά, πού καταλήγουμε; Το θεατρικό είναι φεμινιστικό κείμενο ή ξενάγηση στη ζωγραφική; Νομίζω πως έχει αρκετές νότες φεμινισμού, αν και πρόθεση της συγγραφέως δεν ήταν αυτή. Τη γυναίκα τη σέβεται. Η γυναίκα διεκδικεί τα δικαιώματά της και έχει το δικαίωμα να ερωτεύεται, να ερωτοτροπεί και να πλαгиάζει με τον άνδρα που της αξίζει. Νομίζω όμως ότι πρόθεσή της ήταν ν' ασχοληθεί με το

πάθος του έρωτα. Αν δεχθούμε ότι η ζωγραφική είναι Τέχνη, αυτή την τέχνη θα πρέπει ο καλλιτέχνης – ζωγράφος να την επενδύει με πάθος. Το πάθος του ζωγράφου για την τέχνη του τη μοιράζεται με μια γυναίκα που τη σέβεται και την αγαπά. Αλλά και η γυναίκα αγαπά με πάθος το σύντροφό της. Τι θα ήταν ο Ραφαήλος χωρίς τη Φορναρίνα; Σίγουρα θα ήταν μεγάλος ζωγράφος της Αναγέννησης, αλλά θα του έλειπε κάτι. Και ο Αμεντέο Μοντιλιάνι τι θα ήταν χωρίς τη Ζαν; Σίγουρα θα ήταν ένας ζωγράφος της εποχής του, αλλά θα του έλειπε κάτι. Και η ζωγραφική του στα τελευταία χρόνια της ζωής του δεν θα ήταν ιδιαίτερα δραματική. Η Ζαν, όντας έγκυος, με την αυτοκτονία της ανεβάζει τον Μοντιλιάνι ψηλά. Άξιζε τέτοια θυσία, η οποία καταξίωσε τον Μόντι; Να ένα παράδειγμα απτό, που μια γυναίκα πεθαίνει από έρωτα, όπως εμείς λέμε - χωρίς να το πιστεύουμε - ότι πεθαίνουμε από αγάπη.

Η Σ.Κ. μου είπε ότι ετοιμάζει άλλο ένα θεατρικό (;), αλλά φαίνεται πως το κρατάει μυστικό - και καλά κάνει -, μόνο που εγώ τώρα το βγάζω στη δημοσιότητα.

Ως ηθοποιός η Σ.Κ. εκτός από τις «Ερωμένες στον Καμβά» - παιζόταν τώρα τελευταία μόνο κάθε Κυριακή, αλλά δεν την έχω δει την παράσταση - έπαιξε στην όπερα του Θεόφρ. Σακελλαρίδη *Πικ-νικ*, στου Ηλία Λιαμή το *Δραματικό και Μουσικό προλούδιο για τον Κων/νο Καβάφη*, στου Θόρντον Ουάιλντερ *Η μικρή μας πόλη*, στις Υβόννης Μεταξάκη *Άδειο Δωμάτιο*, στις *Βάκχες* του Ευριπίδη.

Επίσης, έχει συνεργαστεί ως βοηθός σκηνοθέτη με το Θέατρο της Οδού Κεφαλληνίας (*Ο βυσσινόκηπος* του Ά. Τσέχοφ, σκηνοθεσία Στ. Λιβαθινού).

Βιβλιογραφία

1. Σοφία Καπούρου, *Ερωμένες στον καμβά*, εκδ. Σεστίνα, Αθήνα 2015.
2. Σοφία Καπούρου (αδημοσίευτο)